

Památník Petra Bezruče

Opava

Srub Petra Bezruče

Ostravice

Průvodce

SLEZSKÉ ZEMSKÉ MUZEUM

Památník Petra Bezruče

Památník Petra Bezruče

Památník Petra Bezruče je jedním z šesti expozičních objektů a areálů Slezského zemského muzea. Vznikl ještě za života básníka Petra Bezruče a stojí na místě jeho rodného domu. Památník Petra Bezruče je literárněvědným pracovištěm a zároveň expozičním areálem. Svou činnost zaměřuje již přes padesát let převážně na zpracovávání a získávání pozůstatostí významných literárních osobností Slezska a severní Moravy. V depozitářích Památníku se nachází přes 200 000 dokumentů z pozůstatostí zhruba 85 literátů. Tímto množstvím literárních památek se Slezské zemské muzeum řadí v rámci České republiky na druhé místo, hned za Památník národního písemnictví v Praze.

V přízemí Památníku Petra Bezruče se nachází expozice připomínající život tohoto velkého slezského básníka. V prvním patře je pak sál sloužící pro kulturní akce muzea – krátkodobé výstavy, přednášky či autorská čtení.

Z iniciativy Památníku vznikl na počest básníka v roce jeho úmrtí – 1958 – literární festival „Bezručova Opava“. Koná se vždy v září. V průběhu let prošel řadou změn až k dnešní podobě multižánrového festivalu a původně festivalový týden nahradil celý měsíc rozmanitých kulturních pořadů a programů. Bezručova Opava patří k nejstarším kulturním festivalům v České republice.

Jak již bylo uvedeno, budova se nachází v místě, kde stával rodný dům básníka Petra Bezruče. Ten byl na konci druhé světové války značně poškozen, a proto musel být zbořen. V roce 1946 se v Opavě ustanovila Společnost Petra Bezruče s cílem shromážďovat sbírky a umožnit badatelům vydávat bezručovské práce. Hlavním cílem Společnosti Petra Bezruče se stalo vybudování Bezručova muzea.

V roce 1952 převzal úkoly zmíněné společnosti Slezský studijní ústav v Opavě, v němž bylo zřízeno speciální oddělení Petra Bezruče. Snahy o vybudování Bezručova muzea kulminovaly 5. května 1956, kdy byla v nově postavené budově slavnostně otevřena expozice Památníku Petra Bezruče. Na základě Bezručovy poslední vůle se stal Památník básnickovým dědicem, včetně autorských práv. Součástí tohoto dědictví byl i Srub Petra Bezruče na Ostravici, jehož expozice se snaží co nejvíce přiblížit atmosféru z doby života básníka. Při reorganizaci Slezského studijního ústavu došlo v roce 1958 k převodu Památníku pod Slezské muzeum v Opavě.

V polovině 60. let byly zahájeny přípravy na vytvoření nové expozice. Ta byla otevřena v září 1967 pod názvem Život a dílo Petra Bezruče a v prakticky nezměněné podobě je v Památníku prezentována dodnes. Expozice náznavě představuje úseky nejdůležitějších okamžiků Bezručova života a tvorby.

Osobnost Petra Bezruče – netradiční vstup básníka na literární scénu

Petr Bezruč (1867–1958, vlastním jménem Vladimír Vašek) patří k nejvýznamnějším představitelům české poezie přelomu 19. a 20. století. Do literatury vstoupil svou jedinou básnickou sbírkou *Slezské písně*. Naprosto výjimečné verše nemají svým stylem v české literatuře obdobu, stejně jako Bezručův exaltovaný způsob tvorby. Autor je literárními historiky řazen do generace tzv. anarchistických buřičů, jeho dílo je ovlivněno symbolismem a Českou modernou.

V úvodní části expozice je zachycen oficiální vstup básníka Petra Bezruče do literatury. V roce 1899 zaslal Vladimír Vašek své básně do časopisu *Čas*, kde se dostávají do rukou vydavatele Jana Herbena. Ten v básních vidí obrovský potenciál a rozhodne se je vydat, přestože netuší, kdo by se mohl pod pseudonymem Petr Bezruč skrývat. V příloze časopisu *Čas* jsou tak vydány první tři Bezručovy básně. Básně *Škaredý zjev* a *Den Palackého* jsou okamžitě konfiskovány při prvním otištění ve 4. čísle *Času* v únoru 1899. Jako první se tak mezi čtenáře dostává báseň *Zkazka*, později přejmenovaná na *Jen jedenkrát*.

Rodný dům Vladimíra Vaška

Ostrožná ulice a rodný dům Vladimíra Vaška po 2. světové válce

Pohled do expozice

Jen jedenkrát

Už nevím, kdy a kde
jsem slyšel jednou vypravovat pověst.
Kdes na severu země
je smutné údolí, sevřené vrchy.
To teskné jest a temné,
neb žádný den tam nezasvitne slunce.
Tam teskný žije národ
u věčném sněhu v začouzených jurtech,
kol ohně sedí muži,
jimž zlata dražší bývá každé slovo,
za nimi teskné ženy,
a vzad se tisknou v kožešiny děti.

Tu nevím, jak se stalo,
či snad se vymkla ze své dráhy Země,
v den jeden svitlo slunce:
a celý národ, poděšený září,
vráz prchl v černé jurty
a balvany zavalil každý východ
a tváří klesl k zemi,
k démonu neznáma posílal prosby,
by šetřil jejich žití.
A zatím venku
slunečná záře sžehla věčné sněhy
a půda nedotknutá
pode rty slunce dala fial květ. -
Bůh slunečný když viděl
to mrtvé ticho a bázlivé prosby,
údolí přešel
a nikdy víc v tu nepohleděl stranu. -

A když strach přešel,
a ze stanů se odvážili lidé,
viděli vlahou zemi,
květ neznámý a vůni fial čili,
a zřeli, že se dobrý Bůh
na ně podíval, jimi uražený,
a poznali v své duši,
že nikdy den ten nevrátí se zpátky,
tu smutek hlubší žití
vráz schýlil hlavy zasmušilých mužů
a šíje teskných žen,
a v dvojnásobném dále žili smutku,
neb cítili, že jednou
jas žití šel kol jejich mračné země,
a jejich přešel vinou
a víc se nenavrátil!

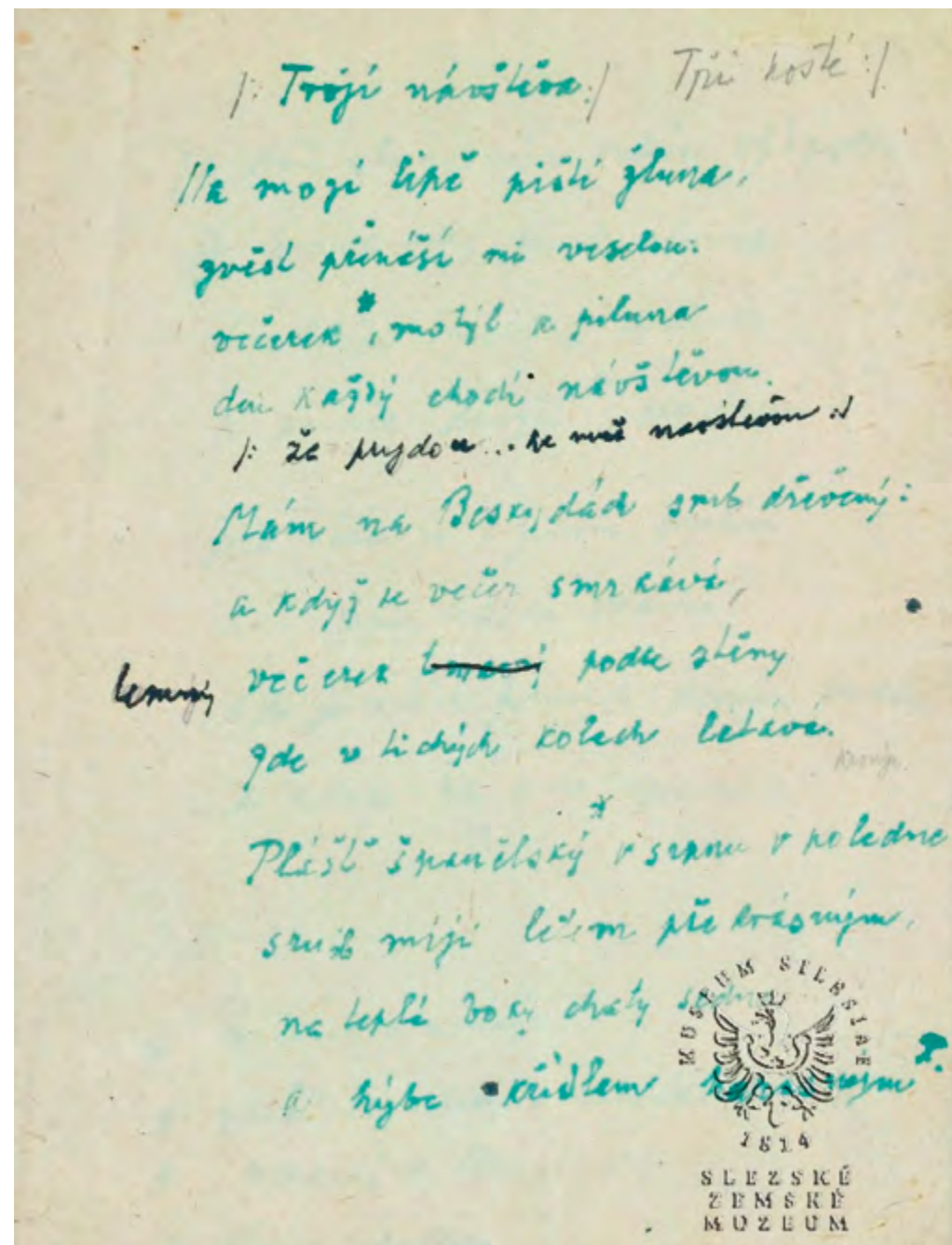
*

Jen jedenkrátě kolem mne šla láska.
Vlas černý padl k pasu,
a sladkým hlasem hovořila ke mně:
„Vy dobrého jste srdce,
a s vámi bude šťastna každá žena“
a krátký plachý pohled,
jenž více děl než její sladká slova,
jež řekla sladkým tónem,
jak mluví se v mé vlasti u Těšína;
šel s její řečí! -

A já, jenž dávno vypil
až v hořké kvasnice života číši
a z knihy žití bílé vyrval listy,
jsem řekl drsným tónem,
tak jak mluví dav černých mužů hore
tam pod Ostravskou plání:
Bez konce, slečno, s oným půjde štěstí,
jenž bude vaším mužem,
však na strom zvadlý nepřipínám růži.

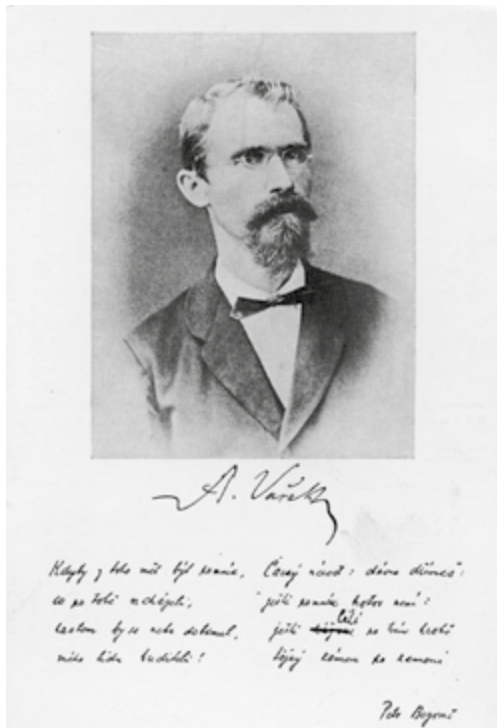
Já jsem ji miloval, ona se mi vydala!
Vyhasl můj krb, v srdce lehly stíny,
a smutek bez konce mým táhne žitím,
když vzpomenu si časem,
že sladkým krokem kolem mne šla láska,
a já přirazil dveře svojí chaty,
a nikdy více se nenavrátil zpátky!

Básně vzbudily u čtenářů obrovský ohlas a rozpoutaly pátrací akci s cílem zjistit, kdo se skrývá za pseudonymem Petr Bezruč. Básník vyvolal dílem velký zájem, neboť svým pojetím tvorby jako buditelské tradice se zaujetím o osud národa se stavěl a byl vnímán jako jeho mluvčí, jako bard lidu. Po prozrazení pseudonymu zakázal Petr Bezruč tisk dalších básní, souhlasil však s jejich souborným vydáním, které neslo název *Slezské číslo*. Stalo se tak roku 1903.

Rukopis básně Petra Bezruče

Rodinné zázemí a studium Petra Bezruče

Antonín Vašek – otec Petra Bezruče

Marie Vašková – maminka Petra Bezruče

Vladimír Vašek se narodil 15. září 1867 v Opavě, v rodině, v níž byly velmi živé obrozenecké tradice. Jeho otec Antonín Vašek patřil ke generaci národních buditelů a jako gymnazijní profesor rozvíjel na Opavsku vlastenecký život. Svými vědeckými výzkumy vystoupil na veřejnost s pochybnostmi o pravosti Rukopisů, byl však označován za zrádce národa. Nervové vypětí a pracovní přetížení urychlily postup vážného onemocnění a Antonín Vašek zemřel v roce 1880, kdy bylo jeho synovi Vladimírovi teprve 12 let. Básníková matka Marie Vašková (rozená Brožková) nebyla v manželství příliš šťastná. Zatímco se její manžel věnoval pedagogické a vědecké práci, sama se musela postarat o chod domácnosti a šest dětí. Z důvodu velmi silných procešských aktivit Vladimíra Vaška (v téměř německé Opavě) se rodina musela přestěhovat do Brna. Každé léto však trávil Vladimír Vašek v Hájí u Opavy. Z rodiny si tak syn odnáší silné vlastenecké uvědomění a odvahu vzdoru a neústupnosti. Zároveň je však jeho dětství poznamenáno nehodami rodičů

a častým odloučením od otce. V roce 1881 začíná Vladimír Vašek studovat brněnské gymnázium. Nejhorší prospěch má z němčiny, matematiky a zpěvu. Během gymnazijních let píše první verše, které se však nedochovaly (zůstaly pouze verše v korespondenci). Je ovlivněn četbou Vrchlického, Nerudy či Poea, v originále četl Puškina i Lermontova.

Po maturitě začíná studovat klasickou filologii v Praze. Na univerzitě patřili mezi jeho učitele T. G. Masaryk, Jaroslav Goll nebo Otakar Hostinský. Právě v této době Bezruč procházel jakýmsi ztraceným obdobím. Stále častěji propadá melancholii a uzavírá se do sebe. Neúčastní se žádných kulturních, politických či národních aktivit. Sám později přiznává, že nenavštívil ani Národní divadlo či katedrálu sv. Víta. V této době tráví nejvíce času po hospůdkách a kavárnách, více než studiu se věnuje kartám a pití.

Setkává se poprvé s Janem Herbenem či Vilémem Mrštíkem, se kterým diskutuje o literatuře. Poznáváním

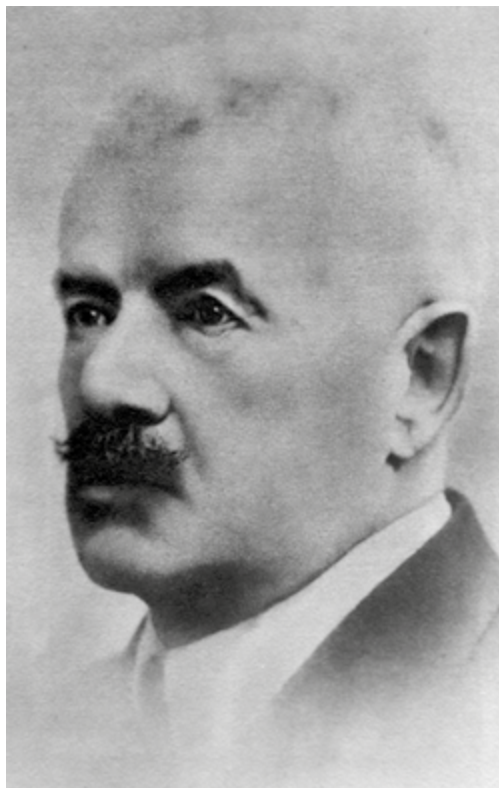
života v pražském velkoměstském centru však ztrácí s iluzemi také životní energii. Jako tzv. zbytečný člověk, který je častým námětem světových románů tohoto období, se cítí být v životě i sám v sobě cizincem. V dopise příteli Jaroslavu Kunzovi se svěřuje se svým nervózním a zádučivým chováním: „... ty sám víš, že vše marno, že je mně svět se vším úplně lhostejným, že mne nic neupoutá k tomu neurčitému pojmu, jemuž říkájí život, jenž v sobě zahrnuje slasti a strasti. Hledím si ovšem ten ‚život‘ zpříjemnit, dokud neodtáhnu, náruživě proto kouřím a piju a hraju karty.“ (29. června 1886)

Po pěti semestrech studií se v roce 1888 vrací do Brna. Situace rodiny je dosti kritická, matka se musela zadlužit, aby užívala Bezručovy sourozence. Petr Bezruč nejprve pracuje u Zemského výboru jako písař, po roce se stává poštovním praktikantem na nádražní poště v Brně. Z apatie jej dostávají první příležitostné výlety do okolí Brna. V této době píše prozaické črty *Studie z Café Lustig*, které vychází v roce 1889 pod pseudonymem Ratibor Suk. Uveřejněné prózy vynikají smyslem pro detail, ironickým, avšak klidným vypravěčským slohem dokládají autorův pozorovací talent a zálibu ve vyprávění. V roce 1891 skládá úřednickou zkoušku, která mu zaručuje platový postup, a po ní je ihned přidělen na poštu v Místku.

Vysvědčení

Bezručova práce, přátelé a lásky

Petr Bezruč

Pobyt v Místku se pro Petra Bezruče a jeho tvorbu stává osudným. Poznává zde svého nejlepšího přítele Ondřeje Boleslava Petra, který mu pomáhá sblížit se s beskydským krajem a lidmi. Oba psali verše, vyrazili spolu na túry do hor, kde Petr seznamoval Bezruče s historií a problémy jednotlivých vesnic v okolí. Byl to právě tento vášnivý vlastenec, který obrátil zájem Vladimíra Vaška k sociální otázce Slezska. V tomto okamžiku se tak začíná apatický student a poslední poštovní úředník měnit v horlivého zastávce práv slezského lidu. Boleslav Petr byl českým učitelem, který se nepohodl s nadřízenými a musel opustit své učitelské místo. Kromě ztráty zaměstnání jej opustila také jeho milá Hana Hamplová. Z nešťastné lásky tak Ondřej Boleslav Petr spáchal sebevraždu. Petr Bezruč životní příběh svého nejlepšího přítele zachytil v básni *Kantor Halfar*.

Boleslav Petr a Petr Bezruč často navštěvovali hostinec „U Sagonů“, kde pracovala šenkýřka Maryčka Sagonová. Ta na Bezručce velmi působila svým půvabem, ale v době, kdy se poznali, byla vdaná a měla pět dětí. Tento platonický vztah tak neměl velké naděje na šťastnou budoucnost.

Jinak tomu bylo s Vaškovou velkou láskou Dodou Bezrutchovou. S touto dívkou se upřímné přátelství proměnilo ve velmi silný milostný vztah. Doda pocházela z bohaté rodiny, imponovala Bezručovi svým vzděláním, výtvarným i hudebním nadáním. Petr Bezruč požádal Dodinu matku o ruku její dcery, byl však odmítnut; jako nastávající ženich se nezdál matce dostatečně finančně zabezpečený. Doda se přidala na stranu matky a s Bezručem se rozešla. Básník přijal rozchod velice bolestně a nikdy se neoženil. Doda se později provdala za bohatého úředníka Jakuba Demla. Tento muž byl o mnoho let starší než Doda, která s ním nebyla příliš šťastná. Po smrti manžela se snažila znovu navázat kontakt s Petrem Bezručem, ale básník se již nechtěl vracet k jedinou ztracené lásce.

Maryčka Sagonová

Doda Bezrutchová

Je velmi pravděpodobné, že Vladimír Vašek vytvořil svůj literární pseudonym složením jmen osob, které nejvíce zasáhly do jeho života. Ondřej Boleslav Petr a Doda Bezrutchová se tak spojením Petr Bezruč promítli nejen do Vaškova života, ale také do jeho literární tvorby.

Místecký pobyt Vladimíra Vaška v letech 1891–1893 byl nejen inspirací pro vznik jádra *Slezských písní*, ale také základem pro celoživotní lásku básníka k Beskydám – k přírodě i lidem zde žijícím. Po vydání *Slezských písní* se Petr Bezruč stává navždy básníkem kraje pod Beskydami a tento kraj a jeho lidé jsou navždy příznačnou součástí *Slezských písní*.

Fanyňka Tomková, jedna z Bezručových lásek

Místa Bezručova srdce

Básník se po rozchodu s Dodou stáhl do sebe. Nikdy se neoženil, proto nikdy neměl rodinné zázemí. Měl však spoustu přátel, kteří ho zvali k sobě domů, a to i na několik měsíců.

Takovýmto přítelem byl i Antonín Pírek z Kostelce na Hané, kde Bezruč pobýval v tzv. Červeném domku. Dalším známým místem výletů se Petru Bezručovi stala vesnice Branka u Opavy, kde pobýval u Čeňka Kanclíře. Mezi básníkovy nejmilovanější místa však patřil jeho srub na Ostravici.

Petr Bezruč zemřel 17. února 1958 v Olomouci. Jeho přáním bylo spočinout na hřbitově v rodné Opavě.

Červený domek v Kostelci na Hané

Pracovna Petra Bezruče v Kostelci na Hané

Slezské písně

Historii vzniku Bezručovy jediné básnické sbírky věnovalo a stále věnuje pozornost mnoho badatelů. Tvůrčí proces, v němž *Slezské písně* vznikaly, měl několik fází. Počátky je možné datovat do začátku devadesátých let 19. stol., ještě před kritický podzim roku 1898, kdy básník onemocněl chrlením krve. Je pravděpodobné, že podstatná část sbírky (tzv. jádro *Slezských písní*) vznikla ve velmi krátkém čase v prvních měsících roku 1899. Bezručovo prudké tvůrčí vypětí bylo vyprovokováno vážnou plicní a nervovou chorobou, osobním prožitkem nenaplněné lásky a pocitem povinnosti vyjádřit vášnivý protest proti národnostnímu a sociálnímu útlaku v rodném kraji. V dopise Janu Herbenovi Bezruč naznačil nevidaný tvůrčí proces provázející vznik stěžejních básní:

„Pane doktore, nemyslete si, že bych, třeba napíšu báseň za pět minut, psal lehce. Já nevím, to vždy jako by chamsin šel mojí duší (sit venia!), myšlenky se hrou jako bystřiny z hor, já nestačím chytat slova a myšlenky a pak jsem půl hodiny vždy jako spálený. Myslím, kdybych napsal pět takových básní jako Škaredý zjev a Maryčka Magdónova po sobě, že by mne mohli vézt do Černovic. Jednou jste o mně řekl v tom konfiskovaném čísle, že jsou to práce mohutné a vášnivé. Prvé je pochvala, druhé je pravda, jenže mne to spaluje jako vášň pijáka nebo karbaníka.“

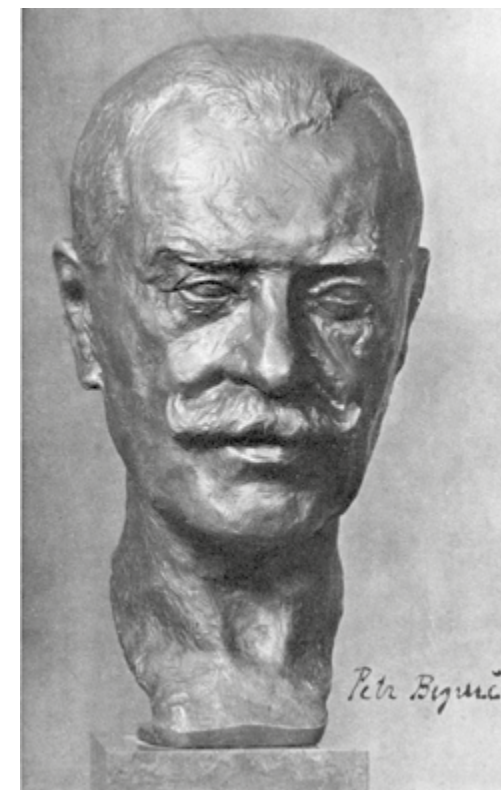
V průběhu let 1899 a 1900 poslal Bezruč Janu Herbenovi většinu básní, které vytvořily základ jeho životního díla. V roce 1903 dal autor svolení k edici časopi-seckého *Slezského čísla* (nejprve 22 básní, o rok později 31 básní). V roce 1909 byla sbírka podstatně rozšířena – na 54 básní – a poprvé vydána knižně jako *Slezské písně*.

Básník za celý svůj tvůrčí život nevydal jiné dílo než *Slezské písně*. Na této sbírce však bez ustání pracoval, básně přepracovával, rytmicky upravoval či přidával básně nové. Nutno přiznat, že tyto úpravy neproběhly vždy ku prospěchu věci. Zvláště Bezručovy zásahy z třicátých let se začínají kvantitou a kvalitou negativně odlišovat od úprav předcházejících, jsou vedeny se zájmem lingvistickým a mechanicky provádějí jazykové změny. Definitivní textová podoba *Slezských písní* se tak z hlediska velké kvalitativní různosti jednotlivých vydání stala předmětem sporů. Vědecká konference o textologických problémech *Slezských písní* v roce 1963 v Opavě učinila východiskem pro kanonický text vydání z roku 1928.

Samostatně byla vydána báseň *Stužkonoska modrá* (1930) a intimní lyrika *Labutinka* (1961). Velké množství příležitostných próz a popisných studií stojí na okraji

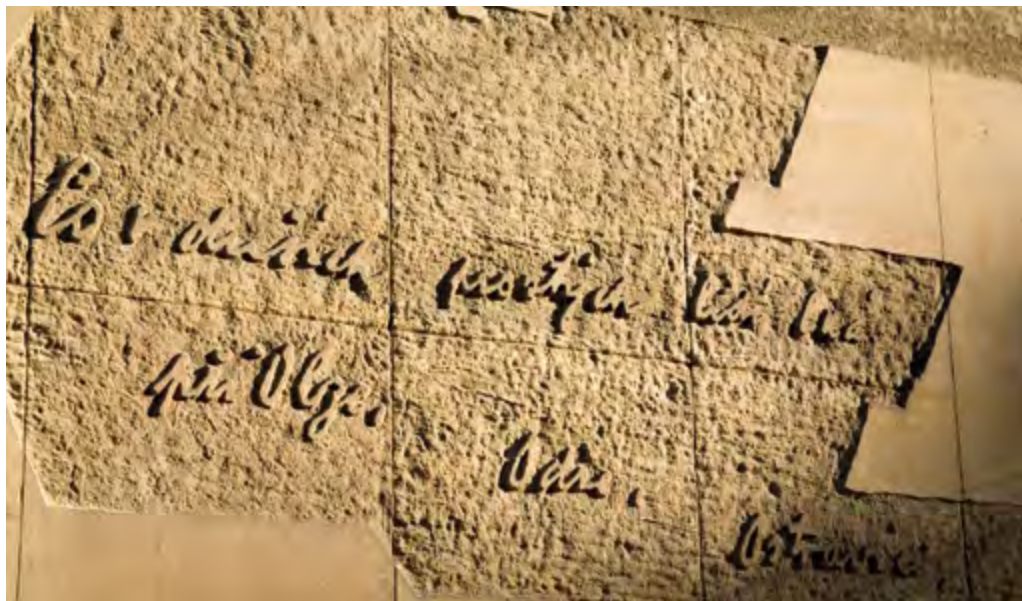
Bezručova díla. Sporné zůstává autorství sbírky *Básně opus V.*, podepsané Pavlem Hrzánským (což je jeden z pseudonymů mladého V. Vaška). Mezi další pseudonymy básníka patřila jména Ratibor Suk, Leo Charvát, Smil z Rolničky.

Básnická autostylizace Petra Bezruče jako barda vymírajícího kmene měla být součástí mýtu o vzdoru a revoltě slezského lidu. Bezruč se nevyjadřuje jen alegoricky, takřka u všech básní lze určit jejich konkrétní dějiště. Vedle dokumentárnosti a regionálního svědectví jsou to symbolické vize, návraty k mýtu, baladičnost či útočnost, dramatická dialogů a jejich podbarvení dialektem, které dělají z Bezručových básní výjimečné dílo.

Petr Bezruč

Slezské písně ve světě

Detail fasády Památníku Petra Bezruče

Petr Bezruč patří mezi nepřekladanější české autory, jeho verše byly přeloženy do více než 40 jazyků. Díky překladům do esperanta se sbírka mohla dále přeložit také do čínštiny, japonštiny či korejštiny.

Závěrečná část expozice prezentuje ostravskými rozhlasovými pracovníky tajně natočený záznam hlasu Petra Bezruče v rozhovoru s jeho „sekretárkou“ (tak ji básník oslovoval) Zdenkou Kadlecovou, provdanou Tomáškovou, autorkou knihy vzpomínek nazvaných *Ortel samoty*. Kvůli tomu, že Petr Bezruč nebyl zrovna příznivcem novinářů či filmařů, dával rozhovory jen ve velmi výjimečných případech. Proto se paní Kadlecová uchýlila k drobnému podvodu. Po příjemném obědě si se staříkem povídala u odpolední kávy při otevřeném okně. V truhlíku s muškáty byly skryty mikrofony, které tento nevinný rozhovor nahrály. Cílem zachyceného vyprávění nebylo získat jakési zásadní informace o jeho životě a díle, ale pouze snaha zaznamenat Bezručův hlas.

Výtvarné ztvárnění expozice je dílem architekta Ivo Klimeše (nar. 1932), který zde vytvořil zajímavý průhled do vnějšího prostoru. Klimeš zrušenou zadní stěnu místnosti otevřel velkorysým prosklením, dnes poněkud korigovaným, s průhledem do atria se zelení, kašnou a reliéfní stěnou v pozadí. Autorem kamenných prv-

ků v atriu, jakož i nástěnných dílců s Bezručovými verši v průčelí budovy, je akademický sochař Vladislav Gajda (1925–2010).

Význam Petra Bezruče pro Ostravsko i pro národní literaturu je obrovský. Přestože je jeho tvorba dobová a vychází z poezie určité generace, dokázal zpracovat téma útlaku slezského lidu zcela ojediněle. Bezručovým vystoupením na počátku 20. století byla, je a bude ovlivněna zejména regionální literatura, neboť autoři současné i budoucí generace slezské literatury se patrně budou muset vždy vyrovnávat s odkazem tohoto velkého básníka.

Dílo Petra Bezruče má také mimořádný ohlas mezi výtvarnými a hudebními umělci – mnoho textů básní bylo inspirací pro výtvarné, hudební či dramatické adaptace.

Kontakt:

Ostrožná 35, 746 01 Opava
Telefon: +420 553 625 024
E-mail: pamatnik-bezruce@szmo.cz

Otevírací doba:

pondělí–pátek 8–12, 13–16 hod.

Srub Petra Bezruče

Srub Petra Bezruče

Srub Petra Bezruče v Ostravici spravuje, stejně jako Památník Petra Bezruče, Slezské zemské muzeum. Jedná se o instalovaný objekt, přičemž důraz je kladen na zachování autentické atmosféry srubu z doby, kdy v něm Petr Bezruč pobýval. Například po převzetí srubu do správy, pomohla muzejním pracovníkům básníková asistentka Zdenka Tomášková s uspořádáním prostoru a umístěním jednotlivých kusů nábytku na původní místa.

Srub byl získán v roce 1958 jako součást dědictví po Petru Bezručovi. Představuje jedinečnou památku na světově uznávaného básníka. Jedinečnost tohoto místa zavazuje dědice, aby i v budoucnu pečovali o stávající originální – samotným básníkem vytvořenou – vnitřní i vnější podobu objektu i původní podobu bezprostředního okolí a to navzdory mnoha nevratným proměnám, kterými prošla okolní krajina.

Maryčka Magdonova

Šel starý Magdon od Ostravy domů,
v bartovské harendě večer se stavil,
s rozbitou lebkou z ní vyletěl ven,
Plakala Maryčka Magdonova.

Vůz plný uhlí se v koleje zvrátil.
Pod vozem zhasla Magdonova vdova.
Na Starých Hamrech pět vzlykalo sirot,
nejstarší Maryčka Magdonova.

Kdo se jich ujme a kdo jim dá chleba?
Budeš jim otcem a budeš jim matkou?
Myslíš, kdo doly má, má srdce také,
tak jak ty, Maryčko Magdonova?

Bez konce jsou lesy markýze Gera.
Otcové když v jeho pobiti dolech,
smí si vzít sirotek do klínu drva,
co pravíš, Maryčko Magdonova?

Maryčko, mrzne a není co jísti...
Na horách, na horách plno je dřeva...
Burmistr Hochfelder viděl tě sbírat,
má mlčet, Maryčko Magdonova?

Cos to za ženicha vybrala sobě?
Bodák má k rameni, na čapce peří,
drsné má čelo, ty jdeš s ním do Frydku,
půjdeš s ním, Maryčko Magdonova?

Cos to za nevěstu? Schýlená hlava,
fěrtoch máš na očích, do něho tekou
hořké a ohnivé krůpěje s lící,
co je ti, Maryčko Magdonova?

Frydečtí grosbyrgři, dámy ze Frydku
jizlivou budou se smáti ti řečí,
ze síňky uzří tě Hochfelder žid.
Jak je ti, Maryčko Magdonova?

V mrazivé chýši, tam ptáčata zbyla,
kdo se jich ujme a kdo jim dá chleba?
Nedbá pán bídných. Co znělo ti v duši
po cestě, Maryčko Magdonova?

Maryčko, po straně ostré jsou skály,
podle nich kypí a utíká k Frydku
šumivá, divoká Ostravice.
Slyšíš ji, rozumíš, děvcho z hor?

Jeden skok nalevo, po všem je, po všem.
Černé tvé vlasy se na skále chytly,
bílé tvé ruce se zbarvily krví,
s Bohem buď, Maryčko Magdonova!

Na Starých Hamrech na hřbitově při zdi
bez křížů, bez kvítí krčí se hroby.
Tam leží bez víry samovrazi.
Tam leží Maryčka Magdonova

Historie Srubu Petra Bezruče

Láska k Beskydám vedla Bezruče po první světové válce k rozhodnutí zakoupit si domek na Gruni. Tento úmysl zvrátil jeho přítel, básník Otakar Bystřina a přiměl jej k tomu, aby společně zakoupili v obci Staré Hamry (dnes Ostravice) tamní fojtství. Bezruč s nápadem souhlasil. Místo se mu líbilo hlavně proto, že nedaleko domu tekla Ostravice. Bezruč miloval vodu a nikdy neodolal příležitosti se v ledové řece okoupat.

Básníci si vybudovali ze starého fojtství letovisko. Otakar Bystřina obýval přízemí, Petr Bezruč se usídlil v podkroví. Jejich soužití však nebylo ideální, neboť vedení domácnosti se ujala Bystřinova manželka. Básníci tak své sídlo z recese přejmenovali na „Dábelský ostrov“, kterému se Bezruč začal brzy vyhýbat. Po Bystřinově smrti došlo k rozdělení společného vlastnictví. Petru Bezručovi připadla stodola někdejšího fojtství, část zahrady, paseka a les. S pomocí přátel nechal na počátku 30. let 20. století přebudovat stodolu dle vlastního návrhu na obytný srub, který zde stojí ve stejné podobě dodnes.

Expozice srubu Petra Bezruče prezentuje autentické prostředí letního obydlí básníka, dotýká se jeho životních příběhů a kraje Beskyd, kraje, jehož osud zachytil ve svých Slezských písních.

Srub je rozdělen na několik místností – „hrubou jizbu“, ložnici, kuchyňku, chodbu a dřevník.

Hrubá jizba

Pro návštěvníky nejatraktivnější je tzv. hrubá jizba – největší místnost, která je dochována a instalována přesně tak, jak ji užíval sám Bezruč.

Básník nebyl příznivcem hojných oficiálních návštěv svého letního obydlí. Často vyhlížel z okna „hrubé jizby“ do zahrady, a pokud se mu přicházející návštěva nepozdávala, měl dost času vytrpat se do lesa za srubem. Dokladem jeho pověstného vyhýbání se návštěvám jsou příznačné nápisy na dveřích srubu.

Ložnice

Ložnice Petr Bezruč neobýval, přespával v „hrubé jizbě“. Ložnice sloužila k přespání jeho přátel, později zde pobývala jeho dobrovolná sekretářka Zdenka Kadlecová.

Zahrada

Srub Petra Bezruče obklopuje zahrada s částí původní výsadby dřevin a ovocných stromů.

K pobytům na srubu se vztahují i tzv. Bezručovy „výplazy“ na Lysou horu, které uskutečňoval s kruhem svých nejbližších přátel – smečkou – i ve vysokém věku. Naposledy zdolal Lysou horu, když mu bylo 86 let. Když zdravotní stav básníkovi nedovolil výstupy na hory, stanovil si asi kilometr dlouhý okruh, který dokázal projít denně i dvacetkrát. Každý ušlý kilometr si značil položeným kamínkem na zápraží.

Po Bezručově smrti v roce 1958 se vedení Klubu českých turistů rozhodlo uspořádat na počest svého čestného člena, básníka Petra Bezruče, turistický pochod, který by nesl jeho jméno. První ročník Bezručova výplazu na Lysou horu se uskutečnil v září 1959 a další ročníky se konají pravidelně každoročně v měsíci Bezručova narození – v září. Pochod se tak stává nejstarší turistickou akcí v České republice.

Vladimír Vašek je znám nejen jako znamenitý turista, ale také jako milovník přírody. Přírodní motivy v jeho verších se staly symboly lidských osudů.

Atmosféru místa Srubu Petra Bezruče vytváří nejen silná, nostalgická krajina Beskyd či vlastní interiér obydlí, ale zároveň vzpomínky pamětníků na Ostravici. Bez nadsázky tak můžeme říci, že Srub Petra Bezruče je místem, kde se opravdu setkáváme s duší samotného básníka.

Kuchyně

Skromná kuchyňka bývala svědkem návštěv nejbližších Bezručových přátel. Nejčastěji si zde dával cigaretu či viržinko, kávu a sklenici červeného vína. Traduje se, že volba krátkého či delšího kuřiva, malé či větší kávy prozrazovala, jak dlouhou dobu je ochoten básník s návštěvou strávit.

Tři hosté

/Jedna z posledních příležitostných básní Petra Bezruče/

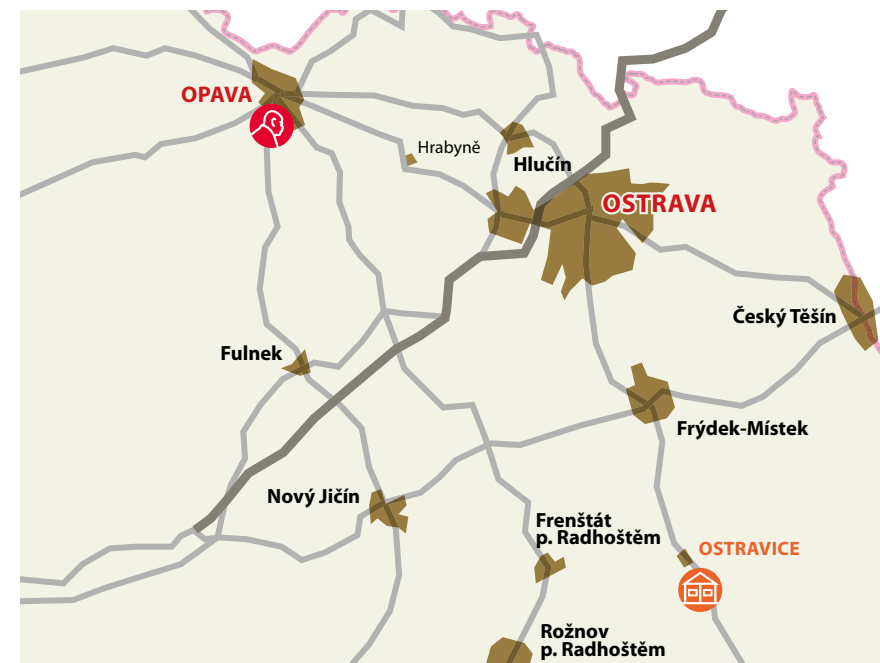
Na mojí lípě piští žluna,
zvěst přináší mi veselou:
večerek, motýl a piluna,
že přijdou ke mně návštěvou.

- Mám na Beskydách srub dřevěný:
a když se večer smrkává,
večerek temný podle stěny
zde v tichých kolech létává.

Plášť španělský v srpnu v poledne
srub mívá letem překrásným:
na teplé boky chaty sedne
a hýbe křídlem harasným.

Za dnů slunečných vidím vždycky,
že brouk můj život provází:
chrobáček tmavý a komický
se po mé dlážce prochází.

Ind věří, že v životě druhem
dál žije lidská rodina:
kdo je v těch formách dávným druhem
a kdože na mne vzpomíná?

kontakt:
Srub Petra Bezruče
739 14 Ostravice
Tel.: +420 732 974 060

otevírací doba:
květen–říjen
úterý–neděle 9–11, 14–16 hodin
listopad–duben pro předem ohlášené návštěvy

Obsah:

PAMÁTNÍK PETRA BEZRUČE – úvod	3
Osobnost Petra Bezruče – netradiční vstup básníka na literární scénu	4
Báseň <i>Jen jedenkrát</i>	6
Rodinné zázemí a studium Petra Bezruče	8
Bezručova práce, přátelé a lásky	10
Místa Bezručova srdce	12
Slezské písně	13
Slezské písně ve světě	14
Kontakt	14
SRUB PETRA BEZRUČE – úvod	17
Báseň <i>Maryčka Magdonova</i>	18
Historie Srubu Petra Bezruče	19
Hrubá jizba	19
Ložnice	20
Kuchyně	20
Zahrada	20
Báseň <i>Tři hosté</i>	21
Mapa a kontakt	21

Navštivte i další expozice a areály Slezského zemského muzea

Arboretum Nový Dvůr
Stěbořice

Historická výstavní budova
Opava

Památník II. světové války
Hrabyně

Areál čs. opevnění
Hlučín-Darkovičky

Slezské zemské muzeum je pomyslnou branou do Slezska. Jeho zájem sahá od živé i neživé přírody přes prehistorii, historii až k dějinám umění, a to především v oblasti českého Slezska, severní a severovýchodní Moravy. Slezské zemské muzeum je příspěvkovou organizací Ministerstva kultury ČR. Je nejstarším veřejným muzeem na území dnešní České republiky, jeho historie sahá do roku 1814. Zároveň je se svými 2 400 000 sbírkovými předměty třetím největším muzeem v ČR.

V současnosti spravuje šest expozičních budov a areálů: vedle Historické výstavní budovy v centru Opavy jsou to Arboretum Nový Dvůr ve Stěbořicích, Památník II. světové války v Hrabyni, Památník Petra Bezruče v opavské Ostrožné ulici, Areál československého opevnění Hlučín-Darkovičky a Srub Petra Bezruče v Ostravi-

ci. V muzeu působí odborníci v oblastech mineralogie, geologie, paleontologie, botaniky, dendrologie, entomologie, zoologie, muzeologie, archeologie, etnografie, numismatiky, historie, dějin umění včetně dějin fotografie, hudby, literatury a divadla a dějin vojenství, ale také restaurátoři, muzeologové či knihovníci.

Slezské zemské muzeum ročně připraví přibližně 30 výstav, speciální pozornost je přitom věnována dějinám a přírodě Slezska a tématu 2. světové války. Muzeum je výzkumnou organizací provádějící základní i aplikovaný výzkum. Výsledky publikuje mimo jiné v recenzovaném Časopise Slezského zemského muzea, vycházejícím ve dvou řadách (řada A pro vědy přírodní, řada B pro vědy historické), a v rovněž recenzovaném časopise Slezský sborník.

Průvodce

Průvodce Památníkem a Srubem Petra Bezruče Slezského zemského muzea

Autorka textu: **Martina Klézlová**

Redakce textu a produkce: **Simona Juračková**

Spolupráce: **Petr Adamec, Ivan Berger**

Jazykové korektury: **Jana Válková**

Autoři fotografií: **Luděk Wunsch, Archiv SZM**

Grafický design: **Martin Feikus**

Tisk: **KLEINWÄCHTER**

SLEZSKÉ ZEMSKÉ MUZEUM

www.szm.cz

V nákladu 500 ks vydalo v roce 2014 Slezské zemské muzeum jako pokračování projektu „Open Gates to Silesian Museum“ podpořeného z Fondu mikroprojektů v Euroregionu Silesia v rámci Operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007–2013.

Cíl 3/Cel 3
2007-2013

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ / EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO
PŘEKRAČUJEME HRANICE / PRZEKRACZAMY GRANICE